КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Факультет соціології

Кафедра теорії та історії соціології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Заступник декана
_____
«31» серпня 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Гендер, тілесність та сексуальність

для студентів

галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
спеціальність	054 Соціологія
освітній рівень	магістр
освітня програма	«Гендерні студії (програма з можливістю подвійного дипломування з Лундським університетом, Швеція)»
вид дисципліни	обов'язкова

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2024/2025
Семестр	1
Кількість кредитів ECTS	4
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	залік

Викладач: Тетяна ЧЕРВІНСЬКА

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____(_____) «__»___ 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____(_____) «__»___ 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

КИЇВ – 2024

Розробниця: Тетяна ЧЕРВІНСЬКА – к..соц.н., доцент, доцент кафедри теорії та історії соціології

ЗАТВЕРДЖЕНО
Зав. кафедри теорії та історії соціології
_____ Володимир СУДАКОВ
Протокол № 17 від 30 серпня 2024 р.

Схвалено науково - методичною комісією факультету соціології

Протокол № 7 від «31» серпня 2024 року
Голова науково-методичної комісії _____ Тетяна ЧЕРВІНСЬКА

1. Мета дисципліни - знайомство з теоретико-методологічними підходами до вивчення сексуальності та тілесності в соціальних науках та гендерній теорії, аналіз механізмів і технологій конструювання та соціального регулювання тілесності та сексуальності в межах системи гендерних відносин.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. Вміти працювати з науковою літературою та першоджерелами
2. Володіти понятійним апаратом сучасної соціологічної та гендерної теорії
3. Володіти елементарними навичками аналітичних та пошукових методів соціологічної емпірики

3. Анотація навчальної дисципліни: Дисципліна спрямована на ознайомлення студентства з понятійно-категоріальним апаратом та основними тематичними напрямками досліджень сексуальності та тілесності в соціогуманітарних науках, гендерній та феміністичній теорії.

4. Завдання (навчальні цілі):

- знайомство з основними напрямками та опанування понятійно-категоріальним апаратом досліджень сексуальності та тілесності в соціальній науці
- знання основних концепцій сексуальності та тілесності в гендерній та феміністській теорії
- розуміння особливостей гендерного підходу до аналізу соціальних явищ
- знання проблематики сучасних дискусій щодо соціальної сконструйованості тілесності та сексуальності в соціальній науці
- аналіз механізмів та технологій конструювання і соціального регулювання тілесності та сексуальності в межах системи гендерних відносин
- критичний аналіз специфіки та потенціалу міждисциплінарного вивчення проблематики сексуальності та тілесності

Це спрямовано на формування компетентностей:

- Усвідомлення проблематики рівних можливостей у суспільстві, зокрема її гендерних, расових, вікових аспектів (ЗК08)
- Толерантне ставлення до різноманітності, інакшості (ЗК11)
- Здатність застосовувати соціологічні знання, вміння та навички до аналізу гендерної проблематики, вміння робити гендерний аналіз (СК11)
- Здатність співставляти результати міждисциплінарних гендерних досліджень, узагальнювати, обґрунтовувати висновки (СК12)

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1	Знати основні теоретичні напрямки та підходи до вивчення тілесності та сексуальності в гендерних дослідженнях	Лекція, практичне, самостійна робота	Практичні завдання, тест	10
1.2	Знати категоріальну специфіку соціологічних теорій тілесності та сексуальності	Лекція, практичне, самостійна робота	Практичні завдання, тест	10
2.1	Використовувати методологію та понятійно-категоріальний апарат гендерного аналізу у дослідженні тілесності та сексуальності	Лекція, практичне, самостійна робота	Практичні завдання, тест	15
2.2	Обґрунтовувати пізнавальний потенціал, переваги та недоліки міждисциплінарних досліджень тілесності та сексуальності	Лекція, практичне, самостійна робота	Практичні завдання, тест	10

2.3	Аналізувати тілесність та сексуальність за допомогою соціологічного інструментарію	Лекція, практичне, самостійна робота, творчі завдання	Практичні завдання (кейси)	20
2.4	Здійснювати гендерний аналіз тілесності та сексуальності	Лекція, практичне, самостійна робота	Практичні завдання, тест	15
3	Демонструвати навички аргументованого представлення власної думки, компетентної та толерантної дискусії з опонентами	Лекція, практичне	Групова робота, практичні завдання	10
4	Здійснювати самостійно аналітичну, дослідницьку та пошукову діяльність	Самостійна робота	Практичні завдання, тест, аналітичне дослідницьке завдання	10

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни / Програмні результати навчання	1.1	1.2	2.1	2.2	2.3	2.4	3	4
Аналізувати соціальні явища і процеси, використовуючи емпіричні дані та сучасні концепції і теорії соціології (ПР01)		+	+	+	+		+	+
Вміти аналізувати гендерно обумовлені проблеми в різних сферах суспільного життя, вміти робити гендерний аналіз(ПР12)	+		+	+	+	+	+	+
Застосовувати соціологічний підхід до аналізу гендерної проблематики (ПР13)		+	+	+			+	+

7. Схема формування оцінки.

7.1 Форми оцінювання студентів:

- семестрове оцінювання:

1. Індивідуальна та групова робота на практичних заняттях: РН1.1, РН1.2, РН2.1, РН2.2, РН2.3., РН2.4. РН3 – **50/30 балів**
2. Виконання тестових завдань: РН1.1, РН1.2, РН2.1, РН 2.2, РН2.3, РН4– ***20/10 балів*** (2 роботи по 10 максимальних або 5 мінімальних бали за кожну)
3. Аналітичне дослідницьке завдання: РН 1.2, РН1.4., РН 2.1,РН 2.2, РН2.3, РН2.4. – **30/20 балів**

- підсумкове оцінювання: залік.

7.2 Організація оцінювання:

1. Індивідуальна та групова робота на практичних заняттях з тем 1–11, РН1.1, РН1.2, РН2.1, РН2.2, РН2.3., РН2.4. РН3 – протягом семестру
2. Тест №1 з тем 1-5, РН1.1, РН1.2, РН2.1, РН 2.2, РН2.3, РН4
3. Тест №2 з тем 6-9, РН1.1, РН1.2, РН2.1, РН 2.2, РН2.3, РН4
4. Аналітичне дослідницьке завдання з тем 1-8, РН 1.2, РН1.4., РН 2.1,РН 2.2, РН2.3, РН2.4

7.3 Шкала відповідності оцінок

Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій та семінарських занять

№	Номер і назва теми	Кількість годин		
		лекції	практичні	самостійна робота
1. Гендер та тілесність				
1.	Актуалізація дослідження тіла в сучасній науці	2	-	4
2.	Тіло як втілення соціальних практик. Репрезентації культури і тілесності	2	2	8
3.	Тіло як продукт владних відносин і результат дисциплінарних режимів	2	2	8
4.	Гендеровані тіла. Тілесність маскулінності та фемінності	2	2	8
5.	Тіло і споживання. Трансформація стандартів тілесності у XX столітті	2	2	10
2. Гендер та сексуальність				
6.	Поняття "сексуальність" у феміністській та гендерній теорії	2	2	8
7.	Феномен сексуальності у системі гендерних відносин	2	2	8
8.	Сексуальне насильство: гендерні владні аспекти	2	2	8
9.	Сексуальність як інститут. Нормативні та табуйовані сексуальні практики і сексуальна поведінка	2	2	10
10.	Сексуальність та гендерний порядок. Державна політика регулювання сексуальності: радянський і пострадянський періоди	-	2	6
11.	Здоров'я та сексуальність. Сексуальна освіта	-	2	4
	Всього	**18**	**20**	**82**

Загальний обсяг – 120 год., в тому числі:
Лекції – ***18 год.***
Практичні заняття – ***20 год.***
Самостійна робота – ***82год.***

9. Рекомендовані джерела:

Основна:

1. Гендер для медій: Підручник з гендерної теорії для журналістики та інших соціогуманітарних спеціальностей / За ред. М. Маєрчик, О. Плахотнік, Г. Ярманової. Видання третє, виправлене і доповнене. – Київ: Критика 2017. Електронний ресурс. Режим доступу до ресурсу: https://ua.boell.org/sites/default/files/gender_dlya_medii_2017.pdf
2. Гендер і сексуальність: Хрестоматія / За ред. В. Гайденко. – Суми: Університетська книга, 2009. – 140 с.
3. Crawley Sara L., Broad K. L. The Construction of Sex and Sexualities// Handbook of Constructionist Research. New York, The Guilford Press, 2008, pp.545-566.
4. Gopal M. Body, gender and sexuality: Politics of being and belonging. Електронний ресурс. Режим доступу до ресурсу: https://www.researchgate.net/publication/291509585_Body_gender_and_sexuality_Politics_of_being_and_belonging

Додаткова:

1. Актуальні проблеми соціології, психології та педагогіки: збірник наукових праць – К.: КНУ імені Тараса Шевченка, 2017, № 2 (33).
2. Бурлачук В. Влада і тіло: історія кохання// Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2006. №2. – С. 24-37.

3. Гендер, сексуальність і влада: квіруючи нормативності. Матеріали Міжнародної конференції (Харків, 2-4 травня 2014 р.) – Київ: Центр культурно-антропологічних студій, Представництво Фонду ім. Гайнріха Бьолля в Україні, 2014. – 40 с.
4. Домашнє насильство в Україні: досвід та настрої громадян. Результати дослідження 2021р. Електронний ресурс. Режим доступу: https://uifuture.org/publications/domashnye-nasylstvo-2-mln-ukrayinczіv-stverdzhuyut-shho-staly-zhertvamy-zhorstkogo-povodzhennya-u-pobuti/?fbclid=IwAR16J_e5G-TCy1D9cEQyK1KjVcRjoA015xhTSMYgHhEjFmLf5Diu1XdmEVA
5. Кон І.Світанкове місячне сяйво. Лики та маски одностатевого кохання. – Львів: «Українські технології», 2011.
6. Обізнаність та ставлення вчительської спільноти і батьків до комплексної сексуальної освіти. Соціологічне дослідження CEDOS, 2020. Електронний ресурс. Режим доступу: https://cedos.org.ua/system/articles/pdfvs/000/000/446/original/sexual_education_ua_0.pdf?1606145254
7. Рачок Д., Чорногорська А. Тілесність в офісах: використання жіночої сексуальності у традиційно «жіночих» професіях. Електронний ресурс. Режим доступу: https://genderindetail.org.ua/library/suspilstvo/zhurnal-spilne-6-gender-i-pratsya-134770.html
8. Сурогатне материнство чи все-таки робота? Електронний ресурс. Режим доступу: https://genderindetail.org.ua/season-topic/feminism-in-detail/surogatne-materinstvo-chi-vse-taki-robota.html?fbclid=IwAR3jVjWKVo1hZgpUgihVnEt7b8sRNRHxYpvAJQV48of5DgWMENmbVLyPcE8
9. Тонких Н. Згвалтування по-українськи: аналіз випадків сексуального насилля щодо українок. URL: https://genderindetail.org.ua/season-topic/genderne-nasilstvo/z-valtuvannya-po-ukrainski-134051.html
10. Фуко М. Історія сексуальності. — Т. 1: Жага пізнання. — Х.: ОКО, 1997.
11. Фуко М. Історія сексуальності. — Т. 2: Інструмент насолоди. — Х.: ОКО, 1999. .
12. Фуко М. Історія сексуальності. — Т. 3: Плекання себе. — Х.: ОКО, 2000.
13. Фуко М. Наглядати й карати. Народження в'язниці – К.: Комубук, 2020. – С.183-334.
14. Хто боїться фемінізму?: погляд по той бік реакції: зб. статей за ред. Еіш Оукл і та Дж. Мітчелл / Пер. з англ. - Львів: Ахілл, 2005.
15. Червінська Т.Г. Квір-сім'я: між гетеронормативністю та патріархатністю// Актуальні проблеми соціології, психології та педагогіки: збірник наукових праць – К.: КНУ імені Тараса Шевченка, 2019, № 1-2. – С.87-100.
16. Червінська Т.Г. Поняття (гетеро)нормативності у квір-теорії // Актуальні проблеми соціології, психології та педагогіки: збірник наукових праць – К.: КНУ імені Тараса Шевченка, 2017, № 2 (33). – С.97-105.
17. Bordo S. Unbearable Weight. Berkeley, CA: University of California Press, 2003.
18. Crossley N. Mapping reflexive body techniques: On body modification and maintenance // Body & Society. 2005. 11(1).
19. Halberstam J. Female Masculinity. – Duke Un. Press, 1998. – P. 1-29.
20. Giddens A. *The Transformation of Intimacy: Sexuality, Love and Eroticism in Modern Societies*. Cambridge: Polity Press. 1992
21. Eriksen J., Steffen S. Asking Questions About Sex. In Kiss and Tell: Surveying Sex in the Twentieth Century. – Harvard University Press, 1999. – P. 1–14.
22. Jackson S., Scott S. Conceptualizing Sexuality: From Kinsey to Queer and Beyond // Theorizing Sexuality. – Glasgow: McGrawHill, 2010. – P. 5-23.Jackson S. Gender, sexuality and heterosexuality. The complexity (and limits) of heteronormativity// Feminist Theory. – 2006. – P. 105-121.
23. Gagnon J. H., Simon W. Sexual conduct: the social sources of human sexuality. Aldine Pub. Co., 1973. - P 1-26.
24. Connell R. Gender and Power: Society, the Person and Sexual Politics. 1987.
25. Korner R., Schutz A.Power in romantic relationships: How positional and experienced power are associated with relationship quality. *Journal of Social and Personal Relationships* 1–25. 2021. https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/02654075211017670

26. Loe M. Working for Men: At the Intersection of Power, Gender, and Sexuality // Sexuality and Gender / ed. by C.L. Williams and A. Stein. – Blackwell Publishers, 2002. – P. 221-238.
27. Lorber J. Beyond the Binaries: Depolarizing the Categories of Sex, Sexuality, and Gender // Sociological Inquiry. – 1996. – № 66. – P. 143–160.
28. MacKinnon K. Sexuality // The Second Wave / Ed. by Linda Nicholson. – Routletge, 1997. –P. 158-172.
29. Rich A. Compulsory Heterosexuality // Signs. – 1980. – Vol. 5. – No. 4 (Women: Sex and Sexuality). – P. 631-660.
30. Stein A. Three Models of Sexuality: Drives, Identities and Practices // Sociological Theory. – 1989. - № 7(1). – P. 1–13.

Корисні онлайн-ресурси:

1. Гендер в деталях https://genderindetail.org.ua/
2. ПОВАГА кампанія проти сексизму https://povaha.org.ua/
3. Вперше – сексуальна освіта https://vpershe.com/ https://www.facebook.com/vpershe
4. Не мовчи https://www.facebook.com/nemovchycomics/
5. Феміністична майстерня https://www.youtube.com/c/%D0%A4%D0%B5%D0%BC%D1%96%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B0%D0%9C%D0%B0%D0%B9%D1%81%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%BD%D1%8F/videos